

เอกสารวิชาการ (Concept Paper) กิจกรรมถอดบทเรียน

เรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม

จัดทำโดย กลุ่ม ๕ พุทธรักษา

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๒๐
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
ประจำปี ๒๕๖๘

แนวทางการพัฒนาศักยภาพศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม

ยธก.๒๐ กลุ่ม ๕ พุทธรักษา

๑. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ยังคงรุนแรงและส่งผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง โดยยาบ้าเป็นยาเสพติดหลักที่แพร่ระบาดสูงในประเทศไทย ทั้งในมิติการค้าและการเสพ เมื่อเทียบสถิติการจับกุม เทียบกับห้วงเดียวกันในปีที่ผ่านมา ระหว่างปี ๒๕๖๖ และ ๒๕๖๗ พบว่า มีจำนวนคดีเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๒.๖๕ จำนวนผู้ต้องหาเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๒.๙๓ และปริมาณของกลางที่จับได้สูงขึ้น ร้อยละ ๑๑๓.๕๒ ในส่วนของการแพร่ระบาดมีผู้เข้าบำบัดรักษายาบ้าในระบบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสด.) จำนวน ๔๖,๙๗๕ คน โดยในจำนวนนี้ต้องได้รับยารักษาโรคร่วมทางจิตเวช ๗,๖๓๒ คน คิดเป็น ร้อยละ ๑๖.๒๕ ของผู้เข้าบำบัดยาบ้าทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับห้วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ร้อยละ ๘.๐๑ (สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๗, น.๑๙)

ในอดีตการแก้ไขปัญหายาเสพติดมักมุ่งเน้นการจัดให้ปัญหายาเสพติดหมดไป หรือทำให้ “ปลอด” จากยาเสพติด ดังนโยบายขององค์การสหประชาชาติ ในปี ๒๕๔๑ ที่กำหนดว่า “โลกปลอดยาเสพติด เราทำได้” (A Drug-Free World, We Can Do It.) (Ann Fordham, 2022) หรือนโยบาย “การทำสงคราม ยาเสพติด” ของไทยในอดีตเพื่อมุ่งหมายให้ยาเสพติดหมดไปหรือสังคมไทยปลอดจากยาเสพติด โดยปราบปราม การผลิตและการซื้อขายยาเสพติดอย่างเด็ดขาด อย่างไรก็ตาม ปัญหายาเสพติดยังคงแพร่ระบาดและไม่ได้หมดไป จากสังคมไทย จนกระทั่งปัจจุบันมีการจับกุมผู้กระทำความผิดได้กว่า ๓.๒ ล้านคน (ไทยพับลิก้า, ๒๕๖๔) นอกจากนี้ การจับกุมผู้เสพเพื่อให้เข้าสู่การบังคับบำบัดโดยรวมตัวกันในสถานที่หนึ่ง กลับเป็นช่องทางให้ปัญหา มีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้น โดยเมื่อผู้เสพยาเสพติดเข้าไปอยู่ในสถานที่บำบัดร่วมกันก็ทำให้ได้รู้จักและขยายเครือข่าย ระหว่างผู้เสพหรือทราบช่องทางการซื้อ-ขายยาเสพติดได้มากขึ้น หากไม่สามารถเลิกใช้ยาเสพติดได้ ก็จะทำให้สามารถเข้าถึงยาเสพติดได้ง่ายขึ้น หรืออาจผันตัวเป็นผู้ค้ายาเสพติดได้

การประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษว่าด้วยปัญหายาเสพติดโลก ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ (United Nations General Assembly Special Session on Drugs 2016: UNGASS 2016) จึงกำหนดแนวคิดหลักใหม่ ในการแก้ไขปัญหายาและลดอุปสงค์ยาเสพติด โดยใช้มิติ “ด้านสุขภาพ” นำ ให้มีความสำคัญกับสุขภาพ สิทธิ และความปลอดภัยของบุคคล ส่งเสริมการแก้ไขปัญหายาสุขภาพกายและจิตใจที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดในระดับปัจเจก อย่างครอบคลุมและครบวงจร (Balanced-comprehensive and integrated approach) โดยใช้แนวทาง บำบัดรักษาที่เหมาะสมกับอาการและระดับความรุนแรงของการเสพติดในสถานบำบัดที่มีการรับรองคุณภาพ มีความเป็นมาตรฐานสากล รวมถึงการฟื้นฟูสภาพทางสังคม พัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อป้องกันการกลับไปใช้ซ้ำ (สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๖, น.๔๐) แนวความคิดการทำให้สังคม “ปลอด” ยาเสพติด จึงปรับเปลี่ยนเป็นให้สังคม “ปลอดภัย” จากยาเสพติดแทน

ประเทศไทยได้รับแนวคิดดังกล่าว โดยเป็นแนวคิดสำคัญในการปรับแก้ไขกฎหมายบนฐานแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน มองปัญหาเสพติดในมิติเชิงสาธารณสุข ทรัพยากรมนุษย์ และเกี่ยวข้องกับปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม มากกว่าเป็นแค่ปัญหาอาชญากรรม จนพัฒนาสู่การบัญญัติเป็น “ประมวลกฎหมายยาเสพติด” ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยตามประมวลกฎหมายยาเสพติดมีนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สำคัญ คือ “ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม” ตามมาตรา ๑๑๘-๑๒๐ ซึ่งกำหนดให้กระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานหลักในการจัดตั้งและดำเนินการ เพื่อให้สามารถดูแลช่วยเหลือและประคับประคองผู้เสพ/ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและปลอดภัยจากปัญหายาเสพติดได้

ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดมิได้มุ่งแต่การจับกุมผู้กระทำความผิดให้ได้รับโทษ แต่มีการสร้างกระบวนการเพื่อช่วยเหลือ ผู้เสพยาเสพติดให้ได้รับการบำบัดเพื่อเลิกยาเสพติด ซึ่งที่ผ่านมาการบำบัดรักษายาเสพติดนั้นมีหลายองค์กรที่ดำเนินงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อย่างไรก็ตาม มีผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำซึ่งมีสาเหตุจากหลายปัจจัย อาทิ บุคลิกและนิสัยส่วนตัว ความคิดและทัศนคติที่มองตนเองในแง่ลบ การต้องกลับไปเผชิญกับปัญหาและสิ่งแวดล้อมเดิมที่เป็นต้นเหตุให้เสพยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัวหรือการได้รับการกดดันในที่ทำงาน และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การได้รับแรงกดดันจากคนรอบตัว (ภูฟ้าเรสโทม, ๒๕๖๕) ทั้งจากครอบครัวที่คาดหวังให้ผู้ผ่านการบำบัดกลับมาเรียนหนังสือ ทำงาน และใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไป แต่สังคมเองก็มิได้มีมุมมองต่อผู้ผ่านการบำบัดเหมือนเช่นบุคคลทั่วไป ด้วยเหตุนี้ประมวลกฎหมายยาเสพติดจึงกำหนดให้มีการฟื้นฟูสภาพทางสังคม เพื่อติดตาม ดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และสงเคราะห์แก่ผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ให้ได้รับบริการด้านสวัสดิการสังคม และการสังคมสงเคราะห์ที่จำเป็น จัดให้มีที่อยู่อาศัย เป็นการชั่วคราว ช่วยเหลือเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา เงินทุนสงเคราะห์ รวมถึงสนับสนุนให้นายจ้างหรือสถานประกอบการรับผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาเข้าทำงาน และส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดรักษา ติดตาม ดูแล และช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา เพื่อให้สามารถประคับประคองระยะเวลาการเข้าไปใช้ยาเสพติดซ้ำของผู้เข้ารับการบำบัด

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในระบบ บสต. (ประมวลผล ณ วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๘) พบว่า มีร้อยละของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาที่เป็นรายเก่าซึ่งกลับมาใช้ยาเสพติดซ้ำและเข้ามาบำบัดรักษาเพิ่มมากขึ้น จากร้อยละ ๔๕.๒๘ ในปี ๒๕๖๓ ซึ่งเป็นปีก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด เป็นร้อยละ ๕๐.๒๐ ในปี ๒๕๖๘ จึงแสดงให้เห็นถึงการประคับประคองผู้ผ่านการบำบัดรักษาของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม อาจยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายยาเสพติด การศึกษานี้ จึงมุ่งไปที่การศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรค และวิเคราะห์ถึงสาเหตุในการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม เพื่อหาแนวทางพัฒนานวัตกรรมในการยกระดับศักยภาพการดำเนินงานศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม ให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดูแล ช่วยเหลือ พัฒนาคุณภาพชีวิต และประคับประคองกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดซ้ำอีกได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๒. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

๒.๑ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและสาเหตุในการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม

๒.๒ เพื่อศึกษาและเสนอแนะนวัตกรรมในการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม ให้สามารถดูแล ช่วยเหลือและประคับประคองกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

๓. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ ข้อเท็จจริง

๑) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๑.๑) ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ (สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๘, น.๖๐-๖๑) ลักษณะ ๔ มาตรา ๑๑๘ – ๑๒๐ มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

- มาตรา ๑๑๘ กำหนดให้กระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานครจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม โดยให้ดำเนินการติดตาม ดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และสงเคราะห์แก่ผู้เข้ารับการบำบัดรักษา เพื่อให้ผู้เข้ารับการบำบัดรักษารับบริการด้านสวัสดิการสังคม และสังคมสงเคราะห์ที่จำเป็นและเหมาะสม รวมทั้งช่วยเหลือสนับสนุนให้มีที่อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราว เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ไม่กลับมากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอีก นอกจากนี้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานด้วย

- มาตรา ๑๑๙ กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่หรือมอบหมายอาสาสมัครในพื้นที่ หรืออาจทำความตกลงเพื่อมอบหมายหรือส่งต่อให้ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน หรือองค์กรอื่น เพื่อดำเนินการตามความร่วมมือได้

- มาตรา ๑๒๐ กำหนดหน้าที่และอำนาจของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม

๑.๒) กฎกระทรวงการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติดและผู้ผ่านการบำบัดรักษา พ.ศ. ๒๕๖๖ (สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๘, น.๑๑๔-๑๑๖)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดได้ออกกฎกระทรวงเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๖ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๐ ตอนที่ ๕๔ก เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๖ ซึ่งประกาศมีจำนวน ๑๐ ข้อ กำหนดสาระสำคัญในหลักเกณฑ์ของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม วิธีการยื่นคำขอ การดำเนินงานฟื้นฟูสภาพทางสังคมครอบคลุมด้านต่าง ๆ ทั้งด้านครอบครัวและชุมชน ด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุขและสุขภาพ การติดตามผลความคืบหน้าในการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ระบบฐานข้อมูล และการสรุปรายงานผล

๑.๓) ประกาศคณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การจัดตั้งและรับรองคุณภาพศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม พ.ศ. ๒๕๖๕ (สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๘, น.๒๘๘-๒๙๐)

รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดได้มีประกาศ คณะกรรมการฯ เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๙ ตอนพิเศษ ๑๙๗ง เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ เพื่อกำหนดในเรื่องการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม โดยประกาศมีจำนวน ๑๑ ข้อ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดศูนย์ฟื้นฟูระดับต่าง ๆ แบ่งเป็น จังหวัด กรุงเทพมหานคร และอื่น ๆ ตามที่ กระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานครจัดตั้ง ซึ่งกำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนเพื่อกำกับตรวจสอบคุณภาพ การดำเนินงานที่สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

นอกจากนี้กำหนดให้ใช้พื้นที่ของหน่วยงานสังกัดกระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานครหรือ พื้นที่อื่นที่เหมาะสมเป็นที่ตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม โดยเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม ให้แต่งตั้งจาก เจ้าหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข หรือกรุงเทพมหานคร รวมถึงกำหนดหน้าที่ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม ในระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานครให้มีหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติงานกลางของจังหวัด ตลอดจนกำหนดการ สนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนงบประมาณแก่ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอื่นที่จัดตั้งขึ้น จากองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชนหรือองค์กรอื่น การตรวจติดตาม กำกับ และการขอรับรองคุณภาพ ซึ่งกำหนดให้ยื่นทุกสามปี

๒) แผนยุทธศาสตร์ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ (สำนักงาน เลขาธิการคณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๕, น.๓๖) โดยกระทรวง สาธารณสุขในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดได้กำหนดวิสัยทัศน์ ตามแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว คือ “ป้องกัน ปรามปราม บำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดด้วยพลังสังคม เพื่อสังคมที่ปลอดภัยจากยาเสพติดและคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ป่วย” ซึ่งกำหนดเป็น ๕ ยุทธศาสตร์หลัก ดังนี้

(๑) ขับเคลื่อนกลไกเพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูตามหลักการลดอันตราย จากการใช้ยาเสพติด

(๒) ขับเคลื่อนกลไกทางสังคมเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดแบบบูรณาการ

(๓) พัฒนาระบบและรูปแบบการบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดให้มีคุณภาพมาตรฐาน

(๔) ส่งเสริมป้องกันและควบคุมตัวยาและยาเสพติด

(๕) พัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

๓) อำนาจหน้าที่ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม (สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๘, น.๖๑) ตามมาตรา ๑๒๐ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ มีดังนี้

(๑) ให้คำแนะนำ ปรีกษา และช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา

(๒) ให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคม รวมทั้งสนับสนุนผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาให้มียาอยู่อาศัยเป็นการชั่วคราว

(๓) ช่วยเหลือเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา เงินทุนสงเคราะห์ และให้การสงเคราะห์อื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพแก่ผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา

(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนให้นายจ้างหรือสถานประกอบการรับผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาเข้าทำงาน

(๕) ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดรักษาและติดตาม ดูแล และช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา

๔) ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ตามกฎกระทรวง (สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๘, น.๑๑๔) ได้แก่

(๑) ผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาที่มีการประสานหรือส่งต่อมาจากศูนย์คัดกรองสถานพยาบาลยาเสพติด สถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด

(๒) ผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาทั้งที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตรวจพบ หรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาตามที่ศาลสั่ง ที่ยื่นคำขอเข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมต่อศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมด้วยตนเอง หรือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นยื่นคำขอแทน

๕) การฟื้นฟูสภาพทางสังคม ตามกฎกระทรวง (สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๘, น.๑๑๕-๑๑๖) เป็นการดำเนินการในด้านหนึ่งด้านใดหรือหลายด้าน ดังนี้

(๑) ด้านครอบครัวและชุมชน ได้แก่ การสร้างเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว การส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดรักษา การติดตาม ดูแล และช่วยเหลือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยให้ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ประเมินสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมอยู่อาศัย ความสัมพันธ์ในครอบครัวและสถานะในครอบครัว รวมถึงวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไข โดยมีการวางแผนและให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหาเป็นการเฉพาะราย

(๒) ด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพ การช่วยเหลือและสนับสนุนให้มียาอยู่อาศัย การสนับสนุนเงินสงเคราะห์ เครื่องอุปโภคบริโภค หรือสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพ โดยให้ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมตรวจสอบสิทธิประโยชน์หรือสวัสดิการของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมและสภาพที่อยู่อาศัย โดยคำนึงถึงเพศ อายุ สถานะ สภาพร่างกายและจิตใจ และดำเนินการช่วยเหลือ ดังนี้

(๒.๑) กรณีไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง หรือยังไม่สามารถกลับเข้าอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยของตนได้ ให้ดำเนินการจัดหาที่อยู่อาศัย สถานที่พักพิง หรือสถานสงเคราะห์แล้วแต่กรณีเป็นการชั่วคราวหรือถาวร โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๒.๒) กรณีเป็นผู้เยาว์และไม่มีผู้ปกครองหรือผู้ดูแล หรือเป็นผู้สูงอายุหรือผู้พิการทุพพลภาพจนไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และไม่มีผู้ดูแล ให้อยู่ในความดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงมหาดไทยหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๒.๓) กรณีไม่ได้ประกอบอาชีพ ให้สอบถามความต้องการของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม โดยร่วมกับกระทรวงแรงงานเพื่อจัดหางานให้เหมาะสมกับทักษะความรู้และความสามารถ หรือจัดให้ได้รับการฝึกอาชีพ ตลอดจนประสานงานกับสถานประกอบการที่ทำข้อตกลงหรือให้ความร่วมมือในการรับผู้เข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมเข้าทำงาน โดยอาจออกหนังสือรับรองความประพฤติตามที่สถานประกอบการร้องขอได้

(๒.๔) กรณีเป็นผู้ยากจนและไม่เคยได้รับเงินสงเคราะห์หรือเงินช่วยเหลือใด ๆ จากภาครัฐหรือภาคเอกชน หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ให้ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมร่วมกับกระทรวงมหาดไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการให้บุคคลดังกล่าวได้รับเงินสงเคราะห์หรือเงินช่วยเหลือตามสิทธิที่พึงมี รวมทั้งจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคและสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพตามความจำเป็น

(๓) ด้านการศึกษา ได้แก่ การสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือการศึกษานอกระบบ โดยในกรณีที่ ไม่ได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาใดหรืออยู่ระหว่างพักการศึกษา ให้ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้ได้รับการศึกษาโดยคำนึงถึงเพศ อายุ ครอบครัวยุทธ สถานะทางการเงิน สภาพร่างกายและจิตใจของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม

(๔) ด้านสาธารณสุขและสุขภาพ ได้แก่ การติดตามและดูแลด้านสุขภาพ ให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง โดยให้ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการติดตามและช่วยเหลือให้ได้รับการรักษาหรือรับบริการด้านสาธารณสุข โดยการติดตามและดูแลด้านสุขภาพกายและใจ รวมถึงการให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ

๖) กลไกการดำเนินงาน ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยแบ่งกลไก ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในการขับเคลื่อนระดับจังหวัดกำหนดให้มีคณะทำงานอำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจังหวัดเพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการและอำนวยการขับเคลื่อน ซึ่งมีบทบาทและองค์ประกอบ ดังนี้ (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๘, น.๑๘-๒๘)

คณะทำงานอำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจังหวัด มีบทบาทสำคัญในการอำนวยการ สนับสนุน ทั้งการประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนข้อมูลและองค์ความรู้ ตลอดจนกำกับและ ติดตามการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจังหวัด อำเภอ และเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล โดยมี องค์ประกอบ ดังนี้

- ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นรองประธาน

- คณะทำงาน ประกอบด้วย ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ปลัดจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด แรงงานจังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด พัฒนาการจังหวัด ผู้แทนส่วนราชการระดับจังหวัดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนสำนักงาน ปปส.ภาค นายอำเภอทุกอำเภอ ผู้แทนภาคเอกชน/มูลนิธิ/สมาคม/องค์กรพัฒนาชุมชน/หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ผู้ว่าราชการเห็นสมควร

- ป้องกันจังหวัด เป็นคณะทำงานและเลขานุการ โดยมีผู้ช่วยเลขานุการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เจ้าหน้าที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และเจ้าหน้าที่แรงงานจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย

โดยศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมแต่ละระดับ ประกอบด้วย ระดับจังหวัด อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล) โดยมีบทบาทและองค์ประกอบ ดังนี้

(๑) ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจังหวัด

- ปลัดจังหวัด เป็น หัวหน้าคณะทำงาน
- คณะทำงาน ประกอบด้วย สาธารณสุขจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด จัดหางานจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด/ผู้อำนวยการสถานบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนจากส่วนราชการอื่นตามที่เห็นสมควร ผู้แทนภาคเอกชน/มูลนิธิ/สมาคม/องค์กรพัฒนาชุมชน/หรือหน่วยงานอื่นตามที่เห็นสมควร
- ป้องกันจังหวัด เป็น คณะทำงานและเลขานุการ

(๒) ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอ

- นายอำเภอ เป็น หัวหน้าคณะทำงาน ปลัดอำเภอ (หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานปกครอง) เป็น รองหัวหน้าคณะทำงาน
- คณะทำงาน ประกอบด้วย พัฒนาการอำเภอ ท้องถิ่นอำเภอ เกษตรอำเภอ ประมงอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรทุกแห่งในพื้นที่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลทั่วไป/ชุมชน/สถานพยาบาล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล กำนันทุกตำบลในพื้นที่ นายกเทศมนตรีทุกแห่งในพื้นที่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในพื้นที่ ผู้แทนจากส่วนราชการอื่นตามที่เห็นสมควร ผู้แทนภาคเอกชน/มูลนิธิ/สมาคม/องค์กรพัฒนาชุมชน/หรือหน่วยงานอื่นตามที่เห็นสมควร และผู้แทนสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ
- ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงาน/ฝ่ายความมั่นคง เป็น คณะทำงานและเลขานุการ และปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบงานยาเสพติด เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

(๓) ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล

- นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็น หัวหน้าคณะทำงาน รองนายกเทศมนตรี/รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับมอบหมาย เป็น รองหัวหน้าคณะทำงาน

- คณะทำงาน ประกอบด้วย ผู้แทนปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล ผู้แทนหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ ผู้แทนสาธารณสุขอำเภอ ผู้แทนโรงพยาบาลของรัฐในพื้นที่ ผู้แทนผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ พัฒนาการผู้รับผิดชอบประจำตำบล ผู้แทนท้องถิ่นอำเภอ ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ ผู้แทนผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมและขยายโอกาสในพื้นที่ กำนันท้องถิ่น

- ปลัดเทศบาล/ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล/ข้าราชการที่ได้รับมอบหมาย เป็น คณะทำงาน และเลขานุการ โดยมีข้าราชการ/พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและที่นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย เป็น ผู้ช่วยเลขานุการ

๗) กระบวนการดำเนินงานศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๘, น.๒๑-๓๑) มีกระบวนการดำเนินงานโดยสังเขป ดังนี้

(๑) ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอ ดำเนินการ ดังนี้

(๑.๑) รับคำขอฯ ที่ถูกส่งข้อมูลในระบบ บสต. จากศูนย์คัดกรอง หรือสถานพยาบาลยาเสพติด โดยคัดรับงานในระบบ บสต.

(๑.๒) ประเมินความช่วยเหลือที่ร้องขอและประเมินสภาพผู้เข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ภายใน ๑๕ วัน โดยสอบถามรายละเอียดที่ร้องขอ หรือลงพื้นที่พบผู้เข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม เพื่อประเมินสภาพปัญหาและสภาพความเป็นอยู่

(๑.๓) ประเมินศักยภาพการให้ความช่วยเหลือ

(๑.๔) หากไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือได้ให้ประสานส่งต่อไปยังศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม จังหวัด หรือเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำหนังสือและส่งข้อมูลคำขอในระบบ บสต.

(๑.๕) ประเมินคุณภาพชีวิต ครั้งที่ ๑ ตามแบบที่กำหนด ก่อนดำเนินการให้ความช่วยเหลือหรือส่งต่อ

(๑.๖) ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง

(๑.๗) บันทึกผลการให้ความช่วยเหลือ ประเมินคุณภาพชีวิต ครั้งที่ ๒ ตามแบบที่กำหนด และจำหน่ายในระบบ บสต.

(๑.๘) ดำเนินการติดตามทางสังคม ควบคู่กับการให้ความช่วยเหลืออย่างน้อย ๔ ครั้ง ภายใน ๑ ปี และรายงานผลการติดตามในระบบ บสต.

(๒) ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจังหวัด ดำเนินการ ดังนี้

(๒.๑) รับข้อมูลคำขอเข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมในระบบ บสต. ที่ส่งมาจากศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอ ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

- ความช่วยเหลือที่เกินกว่าทรัพยากรหรือขอบเขตอำนาจหน้าที่หน่วยงานระดับอำเภอ
- ความช่วยเหลือที่ไม่มีหน่วยงานระดับอำเภอ โดยให้หน่วยงานระดับจังหวัดหรือภูมิภาค

ดำเนินการประสานความร่วมมือ

- ความช่วยเหลือที่ไม่สามารถดำเนินการได้ในอำเภอ เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล
- ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในรายชื่อทะเบียนราษฎรในพื้นที่นั้น (ประชากรแฝง)

(๒.๒) ประสานสอบถามหรือลงพื้นที่ตรวจสอบความต้องการ

(๒.๓) ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง

(๒.๔) รายงานผลการให้ความช่วยเหลือ ในระบบ บสต. และแจ้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอ

(๓) ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการ ดังนี้

(๓.๑) รับข้อมูลคำขอเข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมในระบบ บสต. ที่ส่งมาจากศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอ

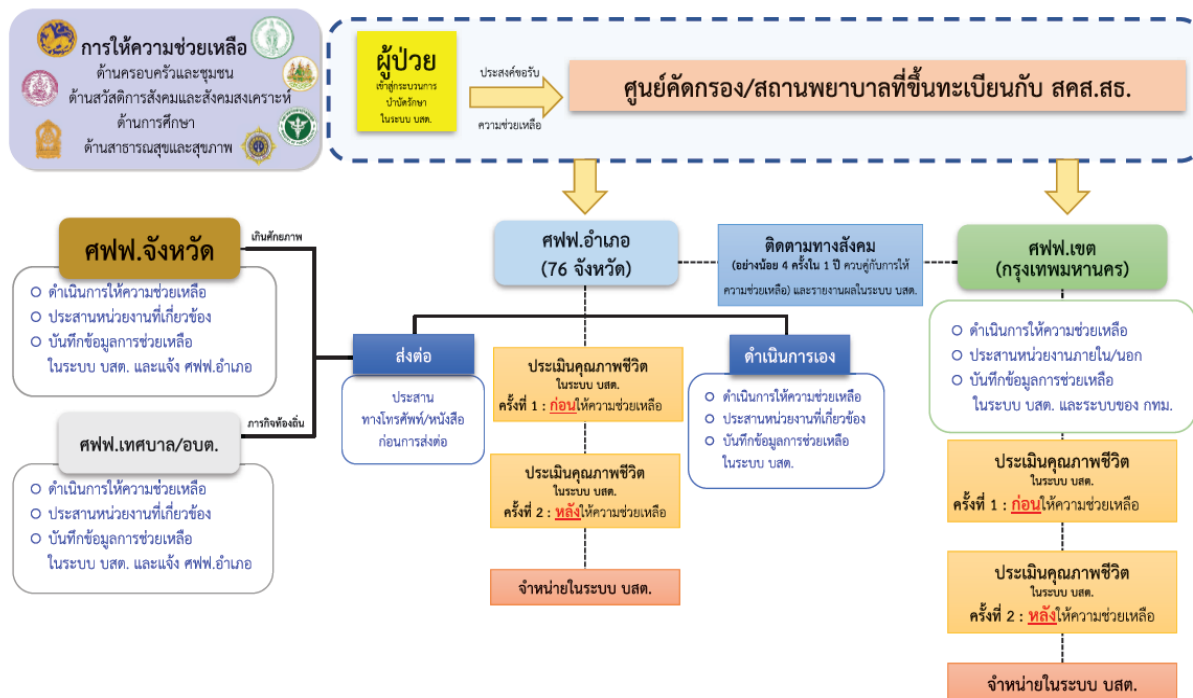
(๓.๒) ตรวจสอบความต้องการว่าอยู่ในขอบข่ายที่สามารถดำเนินการได้หรือไม่ โดยอาจดำเนินการสัมภาษณ์ หรือลงพื้นที่ตรวจสอบ

(๓.๓) หากไม่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่หรือเกินศักยภาพหน่วยงาน ให้ประสานศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอและบันทึกข้อมูลในระบบ บสต.

(๓.๔) ดำเนินการด้านงบประมาณ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ความช่วยเหลือ

(๓.๕) ดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง

(๓.๖) รายงานผลการให้ความช่วยเหลือในระบบ บสต. และแจ้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอ

ภาพที่ ๑ แผนผังการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม
(สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๘, น.๓๗)

๘) ผลการจัดตั้งและผลการดำเนินงานศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม ตามข้อมูล ณ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๘ ได้จัดตั้งและขึ้นทะเบียนศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมในแต่ละระดับเรียบร้อยแล้วรวม ๕,๕๓๑ แห่ง แบ่งเป็น

- ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานคร ๗๓ แห่ง
- ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมระดับอำเภอ ๘๔๔ แห่ง
- ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมระดับเขต ๕๐ แห่ง
- ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๔,๕๐๓ แห่ง
- ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอื่น ๆ ๖๑ แห่ง

ผลการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมรวมทั่วประเทศ ห้วงระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ - ๓๐ เมษายน ๒๕๖๘ พบว่า มีผู้ขอรับการช่วยเหลือจำนวน ๑๓,๑๐๙ คน ดำเนินการช่วยเหลือได้แล้ว ๘,๕๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๕๔ (ศูนย์ปฏิบัติการติดตามเร่งรัดการบำบัดรักษา ฟื้นฟูสภาพทางสังคม ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๖๘, น.๒๙)

๓.๒ หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

๑) นิยามที่เกี่ยวข้อง (สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๘, น.๕๕)

- **การบำบัดรักษา** หมายความว่า การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ซึ่งรวมตลอดถึงการคัดกรอง การประเมินความรุนแรง การบำบัดด้วยยา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การลดอันตรายจากยาเสพติด และการติดตาม หลังการบำบัดรักษา

- **การฟื้นฟูสภาพทางสังคม** หมายความว่า การกระทำใด ๆ อันเป็นการสงเคราะห์ สนับสนุนให้ผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษาได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านที่อยู่อาศัย การศึกษา อาชีพ ตลอดจน การติดตามดูแลช่วยเหลือจนสามารถกลับมาดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

- **ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม** หมายความว่า สถานที่ทำการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา

๒) ขั้นตอนการบำบัดรักษา (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๔๗, น.๓๘-๔๑) ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอนหลัก ได้แก่

- (๑) ขั้นตอนเตรียมการ ประเมิน และคัดกรอง (Pre-Admission)
- (๒) ขั้นตอนการถอนพิษยา (Detoxification)
- (๓) ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพ (Rehabilitation)
- (๔) ขั้นตอนการติดตามดูแล (After-Care)

๓) แนวคิดเรื่องการเสพติดซ้ำ (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๔๗, น.๙๓-๙๕)

๓.๑) กระบวนการติดซ้ำ มีขั้นตอน ดังนี้

- (๑) เกิดการติดซ้ำในการฟื้นฟูสภาพ
- (๒) ปฏิเสธว่าตนเองติดซ้ำในการฟื้นฟูสภาพ
- (๓) ใช้พฤติกรรมอื่น ๆ มากลบเลือนความรู้สึก
- (๔) ประสบกับเหตุกระตุ้นจนไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้
- (๕) เกิดปัญหาภายในจิตใจ
- (๖) เกิดปัญหาพฤติกรรมภายนอก
- (๗) ขาดการควบคุม
- (๘) มีความคิดแบบผู้เสพติด
- (๙) กลับไปสู่กลุ่ม สถานที่ หรือสิ่งที่ทำให้เสพติด
- (๑๐) ใช้สารเสพติด
- (๑๑) ไม่สามารถควบคุมการใช้สารเสพติดมากเกินไป

๓.๒) ปัจจัยสู่การติดซ้ำ มีดังนี้

- (๑) มีความตั้งใจในการหยุดใช้ยาเสพติดต่ำ
- (๒) อยู่ในสถานการณ์เสี่ยง
- (๓) อยู่ในภาวะอารมณ์ที่เสี่ยง
- (๔) มีความขัดแย้งกับบุคคล
- (๕) แรงผลักดันทางสังคม

๔) ลักษณะผู้ให้คำปรึกษา (สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว, มปป., น.๖๐)

- (๑) มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การรับฟัง การสังเกต การสะท้อนความรู้สึก และการตั้งคำถาม
- (๒) มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น ประวัติ ปัญหาที่เกิดขึ้น
- (๓) มีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจในกลุ่มเป้าหมาย ปัญหาพฤติกรรม และโรคทางจิตเวช ที่พบได้บ่อย
- (๔) ทักษะการให้ความรู้
- (๕) ทักษะการระคับประคองจิตใจ
- (๖) รู้จักตนเอง
- (๗) มีเจตคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษา

๔. ระเบียบวิธีการศึกษา

ในการศึกษานี้ เป็นการศึกษาโดยการสำรวจข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องจาก กระทรวงมหาดไทยและสำนักงาน ป.ป.ส. รวมถึงค้นคว้าข้อมูลจากตำราวิชาการ งานวิจัย เอกสาร บทความ ใน ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ข้อกฎหมาย นโยบาย การจัดตั้งและการดำเนินงานศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม ตลอดจน สภาพปัญหาและอุปสรรค เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาหารวมถึงวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในการดำเนินงาน ของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม และหาแนวทาง/นวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

๕. ขอบข่ายในการศึกษา

การศึกษานี้มีขอบข่ายในการศึกษาโดยเน้นศึกษาการดำเนินงานศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมของ กระทรวงมหาดไทยเป็นหลัก ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๖. บทวิเคราะห์

๖.๑ สาเหตุและผลกระทบของปัญหา

จากอำนาจหน้าที่ กลไก โครงสร้างและข้อมูลการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม พบว่าการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมไม่ได้ดำเนินงานอย่างเป็นเอกเทศเพียงหน่วยงานเดียว แต่เป็นการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงกลไกต่าง ๆ ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด อาทิ ศูนย์คัดกรอง ซึ่งทำหน้าที่ในการคัดกรองผู้เสพ/ติดยาเสพติด ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทยจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก อาทิ บุคลากรทางการแพทย์จากกระทรวงสาธารณสุข สถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงต้องการนำเสนอปัญหาในการดำเนินงานศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมโดยเฉพาะในส่วน of กระทรวงมหาดไทยที่ต้องอาศัยปัจจัยในการบูรณาการและร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเป็นหลัก ซึ่งจากการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีสภาพปัญหาและผลกระทบที่สำคัญ ดังนี้

๑. การดูแล ช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพทางสังคมยังดำเนินการได้จำกัด โดยข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดรักษาตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ - ๓๐ เมษายน ๒๕๖๘ พบว่ามีจำนวน ๑๑๗,๔๘๙ ราย ในจำนวนนี้มีผู้ร้องขอรับความช่วยเหลือจากศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม จำนวน ๑๓,๑๐๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๑๖ และในจำนวนผู้ขอรับความช่วยเหลือนี้ ได้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือแล้ว จำนวน ๘,๕๙๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๕๔ ของผู้ขอรับความช่วยเหลือทั้งหมด (ศูนย์ปฏิบัติการติดตามเร่งรัดการบำบัดรักษา ฟื้นฟูสภาพทางสังคม ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๖๘, น.๒๙) ฉะนั้น เห็นได้ว่าการดูแลช่วยเหลือยังไม่กว้างขวาง ครอบคลุมผู้เข้ารับการรักษาและผู้ผ่านการบำบัดรักษามากนัก ทั้งที่การฟื้นฟูสภาพทางสังคมสามารถดำเนินการดูแลช่วยเหลือได้ในหลากหลายมิติ ส่งผลให้การประคับประคองดูแลผู้ผ่านการบำบัดรักษาไม่ให้เกิดซ้ำเข้าไปให้ยาเสพติดซ้ำยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก โดยร้อยละผู้เข้ารับการบำบัดรักษาที่เป็นรายเก่าได้เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ ๔๕.๒๘ ในปี ๒๕๖๓ เป็น ร้อยละ ๕๐.๒๐ ในปี ๒๕๖๘ (ข้อมูลระบบ บสต. ประมวลผล ณ วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๘)

๒. ครอบครัว ชุมชนและสังคมยังเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือและให้โอกาสผู้เสพ/ติดยาเสพติดและผู้ผ่านการบำบัดรักษาไม่มากนัก เนื่องจากยังไม่มี ความเข้าใจถึงสภาพปัญหาและการแก้ไขมากนัก ส่งผลต่อการยอมรับและความเข้าใจจากครอบครัวและสังคมในบางกลุ่ม รวมถึงทำให้เกิดการตีตราจากครอบครัว ชุมชน และสังคม ทำให้กลุ่มเป้าหมายบางส่วนมีความยากลำบากในการดำเนินชีวิต/ดำรงชีพ และยากลำบากในการประคับประคองเพื่อไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดซ้ำ จึงทำให้การฟื้นฟูสภาพทางสังคมไม่ประสบความสำเร็จได้เท่าที่ควร

๓. กลุ่มเป้าหมายไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ส่งผลให้การดูแลช่วยเหลือในบางกรณีไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่สามารถประคับประคองไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดซ้ำได้ โดยการขอรับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจำเป็นต้องอาศัยความต้องการและความสมัครใจของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งใน

หลายกรณีกลุ่มเป้าหมายไม่ได้เข้ารับการบำบัดรักษา ด้วยความสมัครใจ จึงทำให้กลุ่มเป้าหมายอาจไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงทำให้ไม่เข้าสู่ระบบของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม หรือเมื่อเข้าสู่บริการของศูนย์แล้วก็จะส่งผลให้การดำเนินงานช่วยเหลือแต่ละด้านเป็นไปด้วยความยากลำบากหรือไม่ประสบผลสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือได้

๔. ปัญหาด้านบริหารจัดการและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มีสภาพปัญหาและอุปสรรคอย่างหลากหลาย ดังนี้

๔.๑ สถานที่และอุปกรณ์มีอยู่อย่างจำกัด โดยปัจจุบันศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจังหวัด อำเภอก และเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีพื้นที่เพื่อเป็นที่ตั้งและดำเนินการของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอย่างชัดเจนมากนัก ทำให้ไม่สามารถบริการผู้ที่ต้องการขอรับความช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ บางแห่งมีวัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์สำหรับใช้ดำเนินการได้ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน อาทิ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ และอินเทอร์เน็ตที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากจะต้องมีการประสานงานและส่งต่อข้อมูลระหว่างศูนย์คัดกรอง/สถานพยาบาลยาเสพติด กับศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

๔.๒ งบประมาณมีอยู่อย่างจำกัด โดยมีงบประมาณตามแผนงานบูรณาการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม จำนวน ๑๔,๖๙๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเมื่อเทียบกับจำนวนศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจังหวัดและอำเภอที่มีจำนวน ๙๑๖ แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๘) พบว่าแต่ละแห่งจะได้รับจัดสรรจำนวนไม่มากนัก โดยเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ ส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อดูแลช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย จำเป็นต้องบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการในแต่ละด้าน นอกจากนี้ แม้ว่าจะมีคำสั่งจากกระทรวงมหาดไทยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม แต่ก็ได้จัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ ทำให้ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมดำเนินการได้ในขอบเขตที่จำกัดและต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างสูง

๔.๓ ปัญหาด้านการบูรณาการกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกกระทรวงเป็นอย่างมาก เช่น การส่งผู้ขอรับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมให้เข้ารับการฝึกทักษะด้านอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงาน/สถาบันในสังกัดกระทรวงแรงงานหรือกระทรวงศึกษาธิการ หรือการส่งผู้ขอรับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมที่ไม่มีที่พักไปยังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงจำเป็นต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกันอย่างใกล้ชิด นอกเหนือจากการประสานงานในภาครัฐด้วยกันแล้ว ศูนย์ฟื้นฟู

สภาพทางสังคมยังมีหน้าที่ในการประสานงานกับภาคเอกชนในการสนับสนุนให้มีการจ้างงานผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดแล้วให้มีความสามารถหาเลี้ยงชีพได้ ซึ่งหากในพื้นที่เป็นพื้นที่ห่างไกลอาจมีความยากลำบากในการดำเนินการในเรื่องนี้

๔.๔ ปัญหาด้านเครื่องมือและระบบข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการดำเนินงาน โดยปัจจุบันมีเครื่องมือหรือแบบฟอร์มข้อมูลใช้ในการดำเนินงานไม่มากนัก โดยมีแบบวัดคุณภาพชีวิตสำหรับศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอดำเนินการประเมินจำนวน ๒ ครั้ง ซึ่งผลการประเมินแบ่งระดับคุณภาพชีวิตออกเป็น ๓ ระดับ แต่ไม่มีการแนะนำหรือไม่สามารถประเมินได้ว่าผู้ขอรับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแต่ละรายควรได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างไร ฉะนั้น แบบข้อมูลหรือเครื่องมือจึงยังไม่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานได้ครอบคลุมมากนัก นอกจากนี้ ในด้านข้อมูลสารสนเทศยังเชื่อมโยง ส่งต่อหรือบูรณาการกันไม่มากนัก โดยการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมเป็นการรับช่วงต่อจากศูนย์คัดกรองหรือสถานพยาบาลยาเสพติด และเป็นการส่งต่อเพื่อดูแลช่วยเหลือจากศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอไปยังศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจังหวัด หรือศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องมีช่องทางในการส่งต่อรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการส่งต่อกลุ่มเป้าหมายไปในแต่ละหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยในการสืบสภาพและสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลสภาพปัญหา ความต้องการ และสภาพบริบทแวดล้อมต่าง ๆ

๕. บุคลากรไม่มีความรู้และทักษะอย่างเพียงพอมากนัก เนื่องจากการดำเนินงานฟื้นฟูสภาพทางสังคมเป็นงานที่ละเอียดอ่อนทั้งต่อผู้ขอรับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมและสังคมโดยรอบ จำเป็นจะต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านจิตวิทยา หรือด้านจิตบำบัด ซึ่งตำแหน่งหรือบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์โดยตรงเหล่านี้ไม่มีในจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากนัก จึงต้องใช้บุคลากรที่มีอยู่ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ทำให้ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนัก นอกจากนี้ ด้วยจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เพราะการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมนั้น มิใช่เพียงการประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดเท่านั้น แต่จะต้องมีการติดตามความเป็นอยู่ของผู้ขอรับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม นั้นหมายถึงการทำงานภาคสนามที่จะต้องมีการมีเจ้าหน้าที่และยานพาหนะที่เพียงพอและเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอยู่ในช่วงเริ่มต้นพัฒนาระบบ เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ยังได้รับการฝึกอบรมได้ไม่ครอบคลุมและทั่วถึงอย่างเพียงพอและรอบด้าน โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ผ่านระบบ E-learning ของกระทรวงสาธารณสุข มีจำนวน ๑,๗๙๗ คน (กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๖) ซึ่งน้อยกว่าจำนวนศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมที่ตั้งรวมกันแล้วจำนวน ๕,๕๓๑ แห่ง

จากสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น สามารถวิเคราะห์และสรุปสาเหตุของปัญหาได้ ดังนี้

๑. การดำเนินงานอยู่ในช่วงเริ่มต้นจึงยังต้องมีการพัฒนาระบบต่าง ๆ เพื่อรองรับตามกฎหมายให้ครอบคลุมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินงานศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมเกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จึงอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาระบบและการดำเนินงาน ซึ่งปัจจุบันยังอยู่ระหว่างการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมให้ครบถ้วนทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้ประสบปัญหาต่าง ๆ อย่างหลากหลาย อาทิ ปัญหาการบูรณาการเพื่อการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บางพื้นที่ยังมีการบูรณาการร่วมกันไม่มากนักแม้จะมีกลไกการดำเนินงานในรูปแบบคณะทำงาน ปัญหาการไม่มีเครื่องมือสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเพียงพอ ช่องทางการสื่อสารที่ยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก ขาดระบบและเทคโนโลยีในการติดตามที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ การตั้งงบประมาณเพื่อรองรับการดำเนินการและการดูแลช่วยเหลืออย่างเพียงพอ และประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ที่ยังมีไม่มากนัก

๒. ทศนคติและความเชื่อของครอบครัว ชุมชน และสังคมยังเปลี่ยนแปลงไม่มากนักในการยอมรับและให้โอกาสต่อผู้ผ่านการบำบัดรักษา อันมีผลพวงจากการเผยแพร่และผลิตซ้ำของชุดความคิดที่ตีตราผู้ป่วยยาเสพติดตามแนวคิดดั้งเดิมในการจัดการกับปัญหาเสพติดที่ต้องจำกัดหรือแปลกแยกกลุ่มคนเหล่านี้ออกจากสังคม โดยเฉพาะการเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ที่yakต่อการควบคุม และการตีตราทางสังคมนี้อาจทำให้ผู้ผ่านการบำบัดฯ ไม่สามารถประคับประคองในการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพตามที่ได้รับความช่วยเหลือได้ ซึ่งส่งผลย้อนกลับให้ผู้ประกอบการและสังคมยังมีทัศนคติและความเชื่อด้านลบเพิ่มมากขึ้น

๓. ความคิดและทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายยังปรับเปลี่ยนไม่มากนัก เนื่องด้วยปัจจัยความสำเร็จของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมที่สำคัญคือความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความคิด ความเชื่อและทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่การมีเป้าหมายที่ดีในชีวิต การมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย ความสนใจในการขอรับบริการ การแก้ไขปัญหา การปรับตัว และการประคับประคองเพื่อให้เข้ากับบริบทที่ไม่มียาเสพติดทั้งในด้านการเสพและการค้า ดังนั้น จึงไม่สามารถดำเนินการได้โดยง่ายหากกลุ่มเป้าหมายไม่มีความสนใจ หรือมีความคิด/ทัศนคติที่ขัดต่อการดำเนินงาน ทั้งนี้ การปรับเปลี่ยนความคิดและทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายก็เป็นไปด้วยความยากลำบากจากหลายปัจจัย อาทิ การเริ่มต้นเข้าสู่ระบบการบำบัดรักษา ไม่ได้เป็นไปด้วยความสมัครใจ ระยะเวลาการบำบัดรักษาที่อาจไม่มากพอในแต่ละกรณี รวมถึงความสามารถทางสมองในการบริหารจัดการชีวิต (Executive Function: EF) บกพร่อง จึงส่งผลให้เกิดสภาพปัญหา ตั้งแต่การไม่แสดงความประสงค์ขอรับความช่วยเหลือจากศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม หรือแสดงความประสงค์แล้วแต่ไม่สามารถรับการช่วยเหลือในด้านต่างๆ ให้ลุล่วงได้

๔. การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐยังมีขอบเขตจำกัดของส่วนราชการ ทำให้การบูรณาการและความร่วมมือในการดำเนินงานมีปัญหาอุปสรรค ตั้งแต่การกำหนดจำนวนเป้าหมาย การส่งต่อเชื่อมโยง ช่องทางและพื้นที่ให้บริการ ทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่สะดวกต่อการรับบริการ หรือต้องเพิ่มขึ้นตอนในการเดินทาง ติดต่อและประสานเพื่อขอรับความช่วยเหลือ

๕. การสรรหาและพัฒนาศักยภาพบุคลากรเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากการดำเนินงานศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และทักษะเป็นการเฉพาะหลากหลายด้าน จึงยากลำบากที่จะสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมได้อย่างเพียงพอในระยะเวลาอันรวดเร็ว ตลอดจนการพัฒนาทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถพัฒนาได้โดยง่าย จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาและการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบเพื่อให้สามารถมีทักษะและดำเนินการได้อย่างแท้จริง อาทิ ทักษะการให้คำปรึกษา การดำเนินการจึงไม่ทันกับการพัฒนาระบบที่เกิดขึ้นและไม่สอดคล้องกับขนาดของกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังมีเครื่องมือหรือแบบประเมินเพื่อช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานไม่มากนัก มีเพียงแบบวัดคุณภาพชีวิต ซึ่งสรุปผลเฉพาะระดับคุณภาพชีวิตออกเป็น ๓ ระดับ แต่ยังไม่สามารถช่วยเจ้าหน้าที่ในการวิเคราะห์หรือประเมินกลุ่มเป้าหมายเพื่อการช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๒ ข้อเสนอแนะภาพรวม

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น สามารถวิเคราะห์และเสนอข้อเสนอแนะในภาพรวมเบื้องต้นได้ ดังนี้

๑. ระดับนโยบายควรส่งสัญญาณกระตุ้นและเน้นย้ำในสำคัญของการดำเนินงานฟื้นฟูสภาพทางสังคม รวมถึงการมีส่วนร่วมดูแลผู้ป่วยยาเสพติดจากครอบครัว ชุมชน และสังคม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ให้สามารถประคับประคองการเข้าไปเสพยาเสพติดซ้ำหรือลดอันตรายจากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด อันนำไปสู่การร่วมสร้างสังคมที่ปลอดภัยจากยาเสพติดได้ต่อไป

๒. ควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัว ชุมชนและสังคม ให้มีความเข้าใจและตระหนักถึงสภาพปัญหา สาเหตุและธรรมชาติของผู้ป่วยยาเสพติด เพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกลยุทธ์ที่สำคัญ ควรสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจผ่านผู้มีอิทธิพลทางความคิดโดยเฉพาะในช่องทางสื่อสังคมออนไลน์

๓. ควรพัฒนาและเสริมสร้างกระบวนการปรับเปลี่ยนความคิดและทัศนคติของผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตั้งแต่ในกระบวนการบำบัดรักษา เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ปรับเปลี่ยนความคิดและทัศนคติ ให้ยอมรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง มีจุดมุ่งหมายที่ดีในชีวิต และมีแรงจูงใจสู่จุดมุ่งหมายนั้น เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือเกิดจากความต้องการและความสมัครใจของกลุ่มเป้าหมายเอง ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือได้มากยิ่งขึ้น

๔. ควรพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อเกิดแหล่งเชื่อมโยง (Portal) ให้ความต้องการของผู้ที่ต้องการขอรับความช่วยเหลือ (Demand) ได้รับการจัดสรรและช่วยเหลือตามที่มีระบบได้รองรับไว้ (Supply) จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคมและภาคเอกชน รวมถึงเพื่อให้เป็นการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับรูปแบบการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ตลอดจนมีความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในแต่ละบริบทพื้นที่

๕. กระทรวงมหาดไทยควรประสานความร่วมมือ บูรณาการกลไกที่เกี่ยวข้อง และจัดทำข้อตกลงความร่วมมืออย่างเป็นระบบตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งหน่วยงานราชการ ภาคประชาสังคมและภาคเอกชน เพื่อให้เกิดระบบเครือข่ายความร่วมมือในการฟื้นฟูสภาพทางสังคมที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

๖. ควรพัฒนาศักยภาพความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถดำเนินการฟื้นฟูสภาพทางสังคมซึ่งจำเป็นต้องใช้องค์ความรู้และทักษะหลายด้านประกอบกัน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จได้ ทั้งนี้สามารถพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายโดยเฉพาะการเรียนรู้ผ่านระบบ E-learning หรือการสร้างเครือข่ายการสอนงานในพื้นที่

๗. ควรพัฒนาเครื่องมือเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ อาทิ คู่มือการดำเนินงานทั้งในรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนเพื่อการศึกษาด้วยตัวเอง และในรูปแบบสมบูรณ์เพื่อการอ้างอิง แบบประเมินเพื่อวิเคราะห์ความช่วยเหลือ ซึ่งสามารถช่วยในการสอบถามความต้องการและประเมินปัจจัยความเสี่ยง ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางในการเสนอความดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมต่อผู้ขอรับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมในแต่ละบุคคล ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการช่วยเหลือการทำงานของเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่จำเป็นต้องดำเนินการแต่มีข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลา

๖.๓ แนวทางการแก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาและสาเหตุข้างต้น พบว่า ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ บุคลากรไม่มีความรู้และทักษะอย่างเพียงพอมากนัก ตลอดจนมีเครื่องมือสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ไม่มากนัก ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานในปัจจุบันยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากพอ โดยพบว่า ปัจจุบันมีการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

๑) การจัดทำหนังสือชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงมหาดไทย (ศอ.ปส.มท.) ได้มีหนังสือเพื่อชี้แจงการดำเนินงานแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยที่สำคัญมีดังนี้

- หนังสือ ศอ.ปส.มท. ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๒๑๑.๔(ศอ.ปส.มท.)/ว ๗๐๔๘ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๕ เรียนผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด รวมทั้งหนังสือ ศอ.ปส.มท. ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๒๑๑.๔(ศอ.ปส.มท.)/ว ๗๐๔๖ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๕ เพื่อแจ้งกรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในแนวทางการดำเนินการจัดตั้งและขับเคลื่อนศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมในจังหวัดและศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอื่นของกระทรวงมหาดไทย ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดและอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

- หนังสือ ศอ.ปส.มท. ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๒๑๑.๔(ศอ.ปส.มท.)/ว ๓๕๓๔ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๘ เรียนผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อชักชวนแนวทางการดำเนินงานจัดตั้งและขับเคลื่อนศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมในจังหวัดและศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอื่นของกระทรวงมหาดไทย โดยได้เน้นย้ำการจัดตั้งให้ครบทุกอำเภอ ให้ดำเนินการฟื้นฟูสภาพทางสังคมตามที่ประมวลกฎหมายยาเสพติด นโยบายรัฐบาล และแนวทางที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด การจัดตั้งและดำเนินการศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รวมทั้งสำรวจสภาพปัญหา/อุปสรรคการดำเนินงานโดยให้รายงานผ่านระบบ Google forms ภายในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๘

๒) จัดฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม ดังนี้

- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำหลักสูตรพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานในศูนย์คัดกรองและศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมตามประมวลกฎหมายยาเสพติดในรูปแบบ E-learning ซึ่ง คอ.ปส.มท. ได้มีหนังสือ คอ.ปส.มท. ที่ มท ๐๒๑๑.๔/ว ๖๕๓๖ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖ เพื่อให้จังหวัดแจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอได้เข้าอบรมหลักสูตรดังกล่าวทางระบบ E-learning ผ่านเว็บไซต์ของกระทรวงสาธารณสุข โดยหัวข้อหลักของหลักสูตรประกอบด้วย การดำเนินงานแนวทางจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม บทบาทและการปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายใหม่ แนวทางการฟื้นฟูสภาพทางสังคม/การวางแผนคืนกลับสู่สังคมและประสานเครือข่ายสงเคราะห์ ทักษะการใช้สุขภาพจิตศึกษา (Psychoeducation) ระหว่างการสงเคราะห์ทางสังคม การวางแผนฟื้นฟูสภาพร่วมกับผู้ป่วยและครอบครัว การติดตามและพัฒนาศักยภาพเพื่อความยั่งยืน การประสานของความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสรุปผลการดำเนินงาน และตัวอย่างกรณีศึกษา ทั้งนี้ มีผู้เรียนผ่านระบบแล้ว จำนวน ๑,๗๙๗ คน (กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๖)

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดโครงการอบรมเสริมสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจในกระบวนการคัดกรองและฟื้นฟูสภาพทางสังคมให้แก่ผู้เสพยาเสพติดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๕ รุ่น รุ่นละจำนวน ๓ วัน ในช่วงเดือนเมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๘ มีเป้าหมายรวมจำนวน ๑,๐๒๒ คน ประกอบด้วยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองสวัสดิการ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือผู้แทน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวม ๓๑๙ แห่ง บุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด จำนวน ๔๕ จังหวัด และบุคลากรกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๐๑.๖/๓๙๙๗ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๘) ทั้งนี้ การฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมระดับจังหวัดและอำเภอโดยตรงยังไม่มีดำเนินการในรูปแบบ On-Site มีเพียงการฝึกอบรมในรูปแบบ E-learning เนื่องจากมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก รวมทั้งใช้วิธีการอื่นในการชี้แจงและสื่อสารการดำเนินการโดยเฉพาะการจัดทำหนังสือชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน

- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดฝึกอบรมวิธีใช้งานระบบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสต.) รูปแบบใหม่ สำหรับผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมและระบบต้องโทษ ผ่านทางระบบออนไลน์ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๗ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าใจในระบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ทราบถึงหลักการบริหารจัดการข้อมูลการบำบัดรักษา และสามารถบันทึกข้อมูลลงในระบบ บสต. ได้อย่างถูกต้อง (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๗)

๓) การจัดทำคู่มือการดำเนินงาน

- กรมการปกครองได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการช่วยเหลือผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจังหวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจังหวัด ปี ๒๕๖๖ โดยเนื้อหาคู่มือประกอบด้วย แนวทางการดำเนินงาน รายละเอียดโครงการช่วยเหลือผู้ป่วยยาเสพติดของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมและแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมหลักสูตร จำนวน ๑๕ วัน ให้แก่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม (สำนักอำนวยการกองอาสารักษาดินแดน กรมการปกครอง, ๒๕๖๖)

- สำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงานศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม ในรูปแบบหนังสือและ E-book โดยเผยแพร่และจัดส่งคู่มือดังกล่าวให้แก่ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม จังหวัด อำเภอก และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม กทม./เขต ในเดือนเมษายน ๒๕๖๘ เพื่อให้สามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูสภาพทางสังคมให้แก่ผู้เสพยาเสพติดและผู้ผ่านการบำบัดรักษาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายยาเสพติด ซึ่งเนื้อหาหลักตามคู่มือประกอบด้วย การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม แนวทางการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม ทั้งของกระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานคร ผังการดำเนินงาน การติดตามและรายงานผล ตลอดจนแนบรายละเอียดกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หนังสือที่เกี่ยวข้อง แบบประเมินคุณภาพชีวิต พร้อมทั้งหมายเลขติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., ๒๕๖๘)

๔) การจัดทำเครื่องมือ/แบบวัดคุณภาพชีวิต

การดำเนินงานฟื้นฟูสภาพทางสังคมได้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้กำหนดเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการดำเนินงาน ได้แก่ ร้อยละของผู้เสพที่เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสภาพทางสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือแบบวัดคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งแบบวัดประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน ๑๗ ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามด้านร่างกาย จิตใจ ศักยภาพ ความสัมพันธ์ และข้อคำถามด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและการใช้ชีวิต ในการตอบให้ตอบเป็นระดับ ๕ ระดับ ได้แก่ ไม่เลย เล็กน้อย ปานกลาง มาก หรือมากที่สุดในแต่ละข้อคำถาม โดยการแปลค่าแบบวัดคุณภาพชีวิต และมีคะแนนตามที่กำหนดจากแต่ละข้อ และแปลผลแบ่งระดับคุณภาพชีวิตออกเป็น ๓ ช่วง ได้แก่ คุณภาพชีวิตไม่ดี คุณภาพชีวิตปานกลาง และคุณภาพชีวิตดี ซึ่งตามกระบวนการดำเนินงานที่กำหนด ระบุให้ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอดำเนินการประเมินตามแบบวัดจำนวน ๒ ครั้ง ก่อนและหลังการดูแลช่วยเหลือ เพื่อประเมินคุณภาพชีวิตและรายงานในระบบสำรวจประมวลผลตามตัวชี้วัดต่อไป ทั้งนี้ รายละเอียดแบบวัดคุณภาพชีวิตแสดงตามภาคผนวก

๖.๔ นวัตกรรมแก้ไขปัญหายา

จากสภาพปัญหาด้านบุคลากรไม่มีความรู้ทักษะอย่างเพียงพอในการดำเนินงาน ซึ่งการจะพัฒนาศักยภาพทั้งในด้านความรู้ ความสามารถและทักษะที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาและใช้งบประมาณมากพอสมควร

รวมทั้งมีการดำเนินงานอยู่บ้างในปัจจุบัน เช่น การอบรมรูปแบบ E-learning ของกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในระยะเร่งด่วนให้เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสมตามแต่ละบุคคลในปัจจุบัน จึงเสนอการพัฒนา “แบบประเมินความช่วยเหลือ” เพื่อให้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑) **วัตถุประสงค์** เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการสอบถาม ประเมินและวิเคราะห์ความต้องการที่ควรได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสมในแต่ละบุคคล นอกเหนือไปจาก ความต้องการที่ระบุจากระบบ บสต. ซึ่งอาจไม่เหมาะสมตามสภาพปัญหาและบริบทของแต่ละคนได้

๒) **กลุ่มเป้าหมาย** เป็นแบบประเมินสำหรับเจ้าหน้าที่ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมใช้ประเมินผู้ขอรับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม

๓) **สถานที่** โดยหลักเป็นการประเมินโดยศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมอำเภอ ซึ่งมีบทบาทหลักในการ ประเมินคุณภาพชีวิตตามขั้นตอนที่กำหนด อย่างไรก็ตามศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจังหวัดและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นสามารถใช้แบบประเมินเพื่อสืบสภาพและวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจผู้ขอรับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม เพิ่มเติมได้

๔) **ห้วงเวลาที่ดำเนินการ** เน้นการประเมินในช่วงแรกที่ผู้ขอรับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมได้เข้ามาติดต่อ เพื่อขอรับการช่วยเหลือ ตามขั้นตอนการดำเนินงานในขั้นประเมินความช่วยเหลือที่ร้องขอและประเมินสภาพผู้เข้า รับการฟื้นฟูสภาพทางสังคม

๕) **ข้อเสนอการพัฒนาแบบประเมินความช่วยเหลือ** เสนอพัฒนาต่อยอดจากแบบวัดคุณภาพชีวิต ซึ่งมี ข้อจำกัดในการแปลผลซึ่งมีการแปลผลออกมาเป็นคุณภาพชีวิต ๓ ระดับ โดยสามารถให้คำตอบปลายทางในการ ดำเนินงานว่าสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้หรือไม่ แต่ยังไม่สามารถเป็นเครื่องมือช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการ วิเคราะห์และประเมินผู้ขอรับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมได้ จึงเสนอพัฒนาต่อยอดเป็นแบบประเมินความช่วยเหลือ ดังนี้

๕.๑ **ขอบข่ายประเด็นในการประเมิน** ควรมีข้อคำถามเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจัยและความต้องการ ครอบคลุมในแต่ละประเด็นเหล่านี้อย่างชัดเจน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต ด้านสังคมและการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และด้านสภาพแวดล้อม

๕.๒ **ลักษณะข้อคำถาม** ควรเป็นข้อคำถามที่มีความชัดเจน หรือมีคุณลักษณะในแต่ละตัวเลือกคำตอบ อย่างเด่นชัด เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ถั่ววิสัยในการตอบให้ได้มากที่สุด

๕.๓ **แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม** นอกเหนือไปจากข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินแล้ว ควรเชื่อมโยงข้อมูลจาก แหล่งต่าง ๆ ที่ได้จากระบบการก่อกำหนดจากทั้งศูนย์คัดกรอง สถานพยาบาลยาเสพติด หรือสถานฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยเฉพาะ ข้อมูลจากระบบ บสต. เพื่อให้ข้อคำถามจากแบบประเมินไม่มีมากจนเกินไป แต่ยังมีข้อมูลเพียงพอสำหรับประเมินและวิเคราะห์ผู้ขอรับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมได้

๕.๔ รูปแบบของแบบประเมิน ในระยะแรกเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วนภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด สามารถพัฒนาแบบประเมินในรูปแบบกระดาษเพื่อการใช้งาน หรือต่อยอดเป็นแบบ E-Form ได้ ทั้งนี้หากมีทรัพยากรหรืองบประมาณเพิ่มเติม สามารถต่อยอดพัฒนาในรูปแบบแอปพลิเคชัน หรือโมดูลหนึ่งประกอบแอปพลิเคชันดูแลช่วยเหลือของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมได้

๕.๕ การประมวลผลและการแปลผล เสนอให้มีตารางหรือเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อ เพื่อรวบรวมคะแนนและแปลผลออกมาในแต่ละด้านและภาพรวม เพื่อให้ทราบถึงระดับความเสี่ยงและปัจจัยปกป้องของแต่ละบุคคล

๕.๖ การสรุปผลความช่วยเหลือ นอกเหนือจากระดับความเสี่ยงและปัจจัยปกป้องของแต่ละคนแล้ว การสรุปคะแนนควรแปลผลเป็นรายการความดูแลความช่วยเหลือที่ผู้ขอรับการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแต่ละคนควรได้รับ ให้คำปรึกษา เช่น การช่วยเหลือจากกลุ่มเพื่อน (Peer Group) กระบวนการบำบัดทางจิตวิทยา การจัดการภาวะวิกฤติ และการดูแลช่วยเหลือด้านต่าง ๆ อาทิ การศึกษา อาชีพ และการดำรงชีพ ทั้งนี้ อาจไม่ตรงหรือแตกต่างจากที่ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือในขั้นต้นได้ เพื่อให้เกิดแนวทางการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาและบริบทของแต่ละบุคคลได้อย่างแท้จริง

๖) **ข้อกำหนดและเงื่อนไขในการพัฒนา** ควรพัฒนาเครื่องมือตามข้อเสนอข้างต้น รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือตามหลักทางวิชาการต่อไป

๗) **สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ** ได้แบบประเมินความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมในการประเมินเพื่อฟื้นฟูสภาพทางสังคมได้อย่างเหมาะสมในกลุ่มเป้าหมายแต่ละบุคคลได้

๗. สรุปและข้อเสนอแนะ

สภาพปัญหาและสาเหตุที่สำคัญในการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมประการหนึ่ง คือ บุคลากรไม่มีทักษะ ความรู้และความสามารถเพียงพอ อาทิ ความรู้และทักษะด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษา จิตวิทยาครอบครัว และการสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ทั้งนี้ การสรรหาและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างยากลำบาก ต้องใช้ระยะเวลา รวมถึงการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ซึ่งดำเนินการไม่ครอบคลุม ต่อเนื่องและรอบด้านอย่างเพียงพอ นัก นอกจากนี้ แบบวัดคุณภาพชีวิตซึ่งเป็นเครื่องมือหรือแบบวัดที่ใช้ในปัจจุบันยังไม่สามารถช่วยเหลือการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะในระยะเร่งด่วนในปัจจุบันภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงเสนอการพัฒนา “แบบประเมินความช่วยเหลือ” ต่อยอดจากแบบวัดคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมในระดับจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถสำรวจข้อมูล/ความต้องการ และวิเคราะห์การดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมกับผู้ขอรับความช่วยเหลือได้ในแต่ละกรณี โดยมีขอบข่ายแบบประเมินครอบคลุมสภาพปัจจัยและความต้องการในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต สังคม

การศึกษา เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม พัฒนาเบื้องต้นเป็นแบบประเมินในรูปแบบกระดาษ ทั้งนี้ สามารถต่อยอดไปสู่รูปแบบ E-Form และแอปพลิเคชันต่อไปได้ โดยประเมินผลตามตารางและเกณฑ์ให้คะแนน เพื่อให้ทราบระดับความเสี่ยงและปัจจัยปกป้อง รวมถึงสรุปข้อเสนอความช่วยเหลือที่ควรให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ควรยกร่างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือตามหลักทางวิชาการเพื่อให้เกิดแบบประเมินที่เหมาะสมต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณสุข. ๒๕๖๖. หลักสูตรพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม [ออนไลน์]. www.osnarc-elearning.moph.go.th [๒๑ เมษายน ๒๕๖๘]

ไทยพับลิก้า. ๒๕๖๔. สงครามยาเสพติด ของจริงหรือเฟกส์นิว: 18 ปีปราบเท่าไรก็ไม่ลด [ออนไลน์]. <https://thaipublica.org> [๓๑ มีนาคม ๒๕๖๘]

ภูฟ้าเรสท์โฮม. ๒๕๖๕. ๕ ปัจจัยเสี่ยงต่อการกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ [ออนไลน์]. www.phufaresthome.com [๓๐ มีนาคม ๒๕๖๘]

ศูนย์ปฏิบัติการติดตามเฝ้าระวังการบำบัดรักษาฟื้นฟูสภาพทางสังคม ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด. ๒๕๖๘. รายงานการประชุมศูนย์ปฏิบัติการติดตามเฝ้าระวังการบำบัดรักษาฟื้นฟูสภาพทางสังคม ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ครั้งที่ ๘/๒๕๖๘. กรุงเทพฯ : ศูนย์ปฏิบัติการติดตามเฝ้าระวังการบำบัดรักษาฟื้นฟูสภาพทางสังคม ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด.

สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว. มปป. คู่มือการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เด็ก เยาวชน ครอบครัว ชุมชน และสังคม. นครปฐม: โรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ สำนักงานศาลยุติธรรม.

สำนักงาน ป.ป.ส. ๒๕๖๖. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ป.ป.ส.

สำนักงาน ป.ป.ส. ๒๕๖๗. แผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ป.ป.ส.

สำนักงาน ป.ป.ส. ๒๕๖๘. รวมกฎหมายยาเสพติด พร้อมด้วยกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ : ธนอรุณการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข. ๒๕๖๕. แผนยุทธศาสตร์ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข. ๒๕๖๗. โครงการอบรมวิธีใช้งาน ระบบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสท.) [ออนไลน์]. www.ncmc.moph.go.th [๒๑ เมษายน ๒๕๖๘]

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. ๒๕๔๗. รูปแบบการบำบัดรักษา ยาเสพติด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. ๒๕๕๒. ความรู้พื้นฐานเพื่อการ ป้องกันยาเสพติดในเยาวชน. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. ๒๕๖๘. คู่มือแนวทางการ ดำเนินงานศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม. กรุงเทพฯ : บริษัท ออนป้า จำกัด.

สำนักอำนวยการกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย กรมการปกครอง. ๒๕๖๖. ขอส่งคู่มือการดำเนินงาน โครงการช่วยเหลือผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคมจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ [ออนไลน์]. www.multi.dopa.go.th [๒๑ เมษายน ๒๕๖๘]

Ann Fordham. 2022. 'Drug-free world' no more! Historic resolution at the UN spells end of consensus on drugs [ออนไลน์]. www.idpc.net [๒๑ เมษายน ๒๕๖๘]

ภาคผนวก

แบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิตผู้เสียหายเพศติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษายาเสพติดของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม

ข้อความต่อไปนี้จะถามถึงประสบการณ์ของท่านในช่วงหนึ่งเดือนที่ผ่านมาขอให้ท่านสำรวจตัวเองและเลือกตอบ ✓
ในข้อที่ตรงกับท่านมากที่สุด โดยข้อเลือกดังนี้

ไม่เลย หมายถึง ท่านไม่มีความรู้สึกเลย ไม่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเลย รู้สึกแย่มาก รู้สึกไม่พอใจมาก
เล็กน้อย หมายถึง ท่านรู้สึกเช่นนั้นนานๆครั้ง รู้สึกพอใจเพียงเล็กน้อย รู้สึกไม่ดี แย่
ปานกลาง หมายถึง ท่านรู้สึกเฉยๆ หรือรู้สึกพอใจระดับกลาง
มาก หมายถึง ท่านรู้สึกเช่นนั้นบ่อยๆ รู้สึกพอใจ รู้สึกดี
มากที่สุด หมายถึง ท่านรู้สึกเช่นนั้นเสมอๆ รู้สึกแบบนั้นมากที่สุด รู้สึกดีมาก พอใจมาก

ในช่วงหนึ่งเดือนที่ผ่านมา (ให้ท่านประเมินข้อความต่อไปนี้โดยให้คะแนนเป็นระดับจากน้อยไปหามาก ตั้งแต่ ไม่เลย ใช้น้อย ปานกลาง ใช่มาก และใช้มากที่สุด)	ไม่เลย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ท่านพอใจกับสุขภาพของท่านตอนนี้เพียงใด (มีสุขภาพที่ดี เช่น แข็งแรง ไม่ป่วยไข้ ไม่มีอาการบาดเจ็บสาหัสใดๆ ที่เป็น อุปสรรคต่อการดำรงชีวิต)					
2. ท่านสามารถเข้ารับการรักษาได้ตามอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยเพียงใด (กรณีเจ็บป่วย ต้องไปพบแพทย์ หรือต้องพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลหรือที่ บ้านตามคำแนะนำของแพทย์ ก็สามารถทำได้)					
3. ท่านพักผ่อนเพียงพออย่างน้อยเพียงใด (สามารถนอนพักได้ตามความต้องการของร่างกาย หรือ มีเวลาพักผ่อนได้ตาม มาตรฐาน คือ 8 ชั่วโมงต่อวัน ถ้าต้องการ)					
4. ท่านพึงพอใจในชีวิตอย่างน้อยเพียงใด เช่น มีความสุข มีความหวัง (พอใจกับปัจจุบัน และสามารถวางแผนอนาคตได้)					
5. ท่านพึงพอใจกับตนเองอย่างน้อยแค่ไหน เช่น หน้าตา ความสามารถ (มองเห็นข้อดีของตนเอง ตระหนักในจุดเด่นจุดแข็งของตน)					
6. ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น เศร้า สิ้นหวัง กังวล บ่อยแค่ไหน (มีความรู้สึกกังวลใจ เศร้าใจ สิ้นหวัง หรือรู้สึกไม่ดีอยู่บ่อยๆ)					
7. ท่านสามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระ/ด้วยตัวเองได้อย่างน้อยเพียงใด (มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องของตัวเองเสมอ เช่น การเลือกสถานที่ทำงาน/ ประเภทงาน การเลือกที่เรียน หรือการเลือกแฟน/คู่ชีวิต)					
8. ท่านสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างน้อยเพียงใด (หากได้รับมอบหมายให้ทำงาน สามารถทำได้สำเร็จตามเป้าหมาย หรือตามที่ ได้รับมอบหมายเสมอ)					

ในช่วงหนึ่งเดือนที่ผ่านมา (ให้ท่านประเมินข้อความต่อไปนี้โดยให้คะแนนเป็นระดับจากน้อยไปหามาก ตั้งแต่ ไม่ได้เลย ไข่เล็กน้อย ปานกลาง ไข่มาก และไข่มากที่สุด)	ไม่เลย	เล็กน้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
9. ท่านได้รับการสนับสนุนและความเข้าใจจากครอบครัว/คนที่อยู่ด้วย อย่างน้อยเพียงใด (ได้รับความใส่ใจ ความเข้าใจ รวมไปถึงการให้การสนับสนุนจากครอบครัวหรือ คนรอบตัวเสมอ เช่น การเฝ้าถามทุกข์สุข การกินข้าวร่วมกัน การพาไปทำธุระที่ ต้องการคนไปเป็นเพื่อน)					
10. ท่านมีเพื่อน/คนรอบข้างที่ไว้วางใจได้และให้การช่วยเหลือได้มากนักน้อยเพียงใด (มีเพื่อนหรือคนรอบข้างที่ไว้วางใจได้ สามารถให้ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา เช่น ยินดี เป็นผู้ค้ำประกัน เป็นพยานให้ หรือให้ยืมเงินเมื่อเดือดร้อน/จำเป็น)					
11. ท่านรู้สึกชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยมากนักน้อยเพียงใด (มีชีวิตที่มั่นคง ไม่กังวลกับปัจจุบันและอนาคต เช่น มีเงินพอใช้ มีงานทำ ไม่ถูก ไล่ออก)					
12. ท่านมีเงินพอใช้ตามความจำเป็นมากนักน้อยเพียงใด (มีเงินพอใช้ต่อการดำรงชีวิตพื้นฐาน เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล)					
13. ท่านสามารถเข้าถึงหรือมีงานที่ท่านอยากทำมากนักน้อยเพียงใด (ได้ทำงานที่อยากทำ เช่น อยากเปิดร้านขายของก็สามารถหาทางเปิดร้านได้ เช่น กู้เงินมาเปิดร้านได้ หรืออยากเป็นช่างท่านสามารถเรียนรู้การเป็นช่างและ กลายเป็นช่างได้)					
14. รอบตัวท่านมีสภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะสมต่อท่านมากนักน้อยเพียงใด (ดำรงชีวิตภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดี เช่น อยู่ในชุมชนที่ดี ปลอดภัย ไม่มี อาชญากรรม มีบริการพื้นฐานที่จำเป็น เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า มีเพื่อนบ้านที่ดี ไม่มีมลพิษ)					
15. ท่านมีที่พักอาศัยที่ดี มีสภาพบ้านเรือน/ที่อยู่อาศัยของท่านเหมาะสม เพียงใด (ที่พักมีความปลอดภัย และท่านจะไม่โดนไล่ออกจากที่พักโดยง่าย ที่พักมีเครื่อง อำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น เตาไฟ พัดลม ตู้เย็น)					
16. ท่านสามารถเข้าเรียนเพิ่มทักษะ/เรียนต่อหากต้องการได้มากนักน้อยเพียงใด (กรณีต้องการเรียนเพิ่มเติม สามารถเรียนตามความต้องการได้ เช่น หลักสูตร วิชาชีพ หรือการเรียน กศน.)					
17. ท่านมีระดับคุณภาพชีวิตเช่นไร (ระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมที่ดี เช่น มีสุขภาพกายและใจที่ดี ฐานะทาง เศรษฐกิจพออยู่ไม่เดือดร้อน งานมั่นคง ครอบครัวและเพื่อนดี)					

ในสถานการณ์ปัจจุบันท่านต้องการได้รับการสนับสนุนด้านใดบ้าง.....

.....

*วัดสองครั้ง เมื่อเข้ากระบวนการและหลังจากออกจากกระบวนการ

☐ ครั้งที่ 1 / / (ว/ตด/ปปป)

☐ ครั้งที่ 2 / /

เกณฑ์ค่าคะแนนวัดระดับคุณภาพชีวิต

เกณฑ์	คะแนน
คุณภาพชีวิตไม่ดี	17 – 39
คุณภาพชีวิตปานกลาง	40 – 62
คุณภาพชีวิตดี	63 – 85

เป้าหมาย : คนที่ทำแบบประเมินครบทั้ง 2 ครั้ง (ก่อน-หลัง)

ผลการดำเนินงาน : ระดับคุณภาพชีวิตจากการประเมินครั้งที่ 2 มากกว่าครั้งที่ 1

คณะผู้จัดทำ

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง - สังกัด
๑	นายสมเดช พูนนำเภา	นิติกรชำนาญการพิเศษ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
๒	นางรุ่งนภา มุกแก้ว	นักทัศนวิทยาชำนาญการพิเศษ กรมราชทัณฑ์
๓	นางนันทน์ภัส เกยุราพันธุ์	พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ
๔	นางสาวชื่นกมล มีศิลป์	นักวิชาการตรวจสอบภายในชำนาญการพิเศษ สำนักงานกิจการยุติธรรม
๕	นายพรภณ พงษ์เพชร	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
๖	พันตำรวจโทหญิง วิธวดี หล่อตระกูล	รองผู้กำกับการฝ่ายวิชาการสรรหา กองการสอบ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๗	นายอนันต์ อภิชัยนันท์	ผู้อำนวยการส่วนสอบสวน 3 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๘	นางสาวนุชาภา สังขกร	นักวิชาการศุลกากรชำนาญการพิเศษ กรมศุลกากร
๙	พันโท ภัคภณ จันทโรจน์	นิติกร กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
๑๐	นายคทาวุฒิ กวีวรรณ	หัวหน้ากลุ่มงานกฎหมายและนิติกรรมสัญญา สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
๑๑	นายสุรสิทธิ์ ทักษิณาวิสูทธิ์	กรรมการบริษัท บริษัท เคส แอนด์ คอนซัลท์ จำกัด

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายสมเดช พุนน้ำเภา
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกองกฎหมาย
สถานที่ทำงาน	กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม
โทรศัพท์	๐๘ ๕๙๕๓ ๗๒๑๑
โทรสาร	-
E-mail	Somdach.p@rlpd.go.th
วุฒิการศึกษา	- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง - นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประสบการณ์การทำงาน	- หัวหน้ากลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักงานเลขาธิการกรม - หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนากฎหมาย กองกฎหมาย - ผู้อำนวยการกองกฎหมาย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
ผลงานทางวิชาการ	-

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางรุ่งนภา มุกแก้ว
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักพัฒนวิทยาชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน	เรือนจำจังหวัดพะเยา
โทรศัพท์	๐๘ ๑๘๘๕ ๕๐๓๙
โทรสาร	-
E-mail	rmukkaew@gmail.com
วุฒิการศึกษา	- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง - รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช - พยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล
ประสบการณ์การทำงาน	- ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดพะเยา - ผู้อำนวยการส่วนสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดพะเยา
ผลงานทางวิชาการ	-

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นางนันทน์ภัส เกยุราพันธุ์

ตำแหน่งปัจจุบัน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการกองคดีอาสภคดี

สถานที่ทำงาน กรมสอบสวนคดีพิเศษ

โทรศัพท์ ๐-๒๘๓๑-๙๘๘๘ ต่อ ๕๓๙๐๒ , ๐๙-๗๑๙๔-๕๕๖๖

โทรสาร -

E-mail n_keyurapun@hotmail.com

วุฒิการศึกษา ปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ประสบการณ์การทำงาน

- ผู้อำนวยการส่วนคดีธุรกิจการเงินนอกระบบ กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- รองผู้อำนวยการกองคดีอาสภคดี กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ผลงานทางวิชาการ

- บทความเตือนภัย “คดีแชร์แม่เมณี : บทเรียนความเสียหายพันล้านสู่การพัฒนาระบบการป้องกันแชร์ลูกโซ่ออนไลน์” เผยแพร่สื่อสังคมออนไลน์สื่อกฎพิเศษของ the POWER Network เมื่อ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๓
- การวิจัยและนวัตกรรม เทคโนโลยีโครงสร้างพื้นฐาน และแพลตฟอร์มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและอำนวยความสะดวก “DSI เช็กให้ก่อนตรวจสอบให้ @checkdidsi”
- การวิจัยและนวัตกรรม เทคโนโลยีโครงสร้างพื้นฐาน และแพลตฟอร์มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและอำนวยความสะดวก “DSI สายลับอาสาช่วยกรอง เชิงลึกภาคประชาชน เพื่อตัดวงจรอาชญากรรมพิเศษจากการฟอกเงินของขบวนการยาเสพติดรายใหญ่”

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวชินกมล มีศิลป์
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิชาการตรวจสอบภายในชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน	สำนักงานกิจการยุติธรรม
โทรศัพท์	๐๘ ๓๑๔๖ ๑๔๔๙
โทรสาร	-
E-mail	m_chuenkamol@oja.go.th
วุฒิการศึกษา	- เศรษฐศาสตรบัณฑิต (การคลัง) เกียรตินิยมอันดับสอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง - บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การบัญชี) มหาวิทยาลัยรามคำแหง - ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิติเศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ประสบการณ์การทำงาน	-
ผลงานทางวิชาการ	-

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายพรภณ พงษ์เพชร
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)
โทรศัพท์	๐ ๒๖๔๔ ๔๕๘๙
โทรสาร	๐ ๒๖๔๔ ๔๕๘๙
E-mail	ponphonp@gmail.com
วุฒิการศึกษา	- รัฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) ม.ธรรมศาสตร์ - รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ม.ธรรมศาสตร์
ประสบการณ์การทำงาน	- สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด - วิทยาลัยป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระหว่างประเทศ
ผลงานทางวิชาการ	-

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	พันตำรวจโทหญิง วิรวดี หล่อตระกูล
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองผู้กำกับการฝ่ายวิชาการสรรหา กองการสอบ กองบัญชาการการศึกษา
สถานที่ทำงาน	กองการสอบ กองบัญชาการการศึกษา
โทรศัพท์	๐๘ ๕๓๖๑ ๙๗๑๔
โทรสาร	-
E-mail	pewell26@gmail.com
วุฒิการศึกษา	- Master of Arts (International of Business Administration) Bournemouth University, UK - ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ (การบริหารงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ - นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ประสบการณ์การทำงาน	- รองผู้กำกับการฝ่ายพัฒนาหลักสูตร ๑ สำนักการศึกษาและประกันคุณภาพ กองบัญชาการการศึกษา - รองผู้กำกับการศูนย์ฝึกอบรมวิธีตำรวจกลาง กองบังคับการฝึกอบรมตำรวจกลาง กองบัญชาการการศึกษา - สารวัตรฝ่ายกิจการต่างประเทศ กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจสันติบาล - ผู้ช่วยนายเวร (สบ ๑) ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕
ผลงานทางวิชาการ	-

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายอนันต์ อภิชัยนันท์
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการส่วนสอบสวน ๓ สำนักสอบสวน ๔
สถานที่ทำงาน	สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
โทรศัพท์	๐ ๙๔๙๑ ๒๔๒๔
โทรสาร	๐ ๒๑๔๓ ๘๓๔๕
E-mail	anan@ombudsman.go.th
วุฒิการศึกษา	- นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๒) มหาวิทยาลัยรามคำแหง - นิติศาสตรมหาบัณฑิต กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต - เนติบัณฑิตไทย (สมัยที่ ๕๙) เนติบัณฑิตสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์
ประสบการณ์การทำงาน	- เจ้าหน้าที่สอบสวนอาวุโส สำนักสอบสวน ๓ - เจ้าหน้าที่สอบสวนอาวุโสระดับสูง สำนักสอบสวน ๓ - เจ้าหน้าที่สอบสวนชำนาญการพิเศษ สำนักสอบสวน ๔ - ผู้อำนวยการส่วนสอบสวน ๓ สำนักสอบสวน ๔
ผลงานทางวิชาการ	-

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวนุชาภา สังขกร
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิชาการศุลกากรชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน	กรมศุลกากร
โทรศัพท์	๐๘ ๑๙๒๙ ๙๔๘๖
โทรสาร	-
E-mail	nuchapas@gmail.com
วุฒิการศึกษา	- ปริญญาตรี นิติศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ - รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประสบการณ์การทำงาน	- นิติกรปฏิบัติการ สำนักกฎหมาย กรมศุลกากร - นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักแผนและการต่างประเทศ กรมศุลกากร - นักวิชาการศุลกากรชำนาญการ สำนักสืบสวนและปราบปราม กรมศุลกากร - นักวิชาการศุลกากรชำนาญการ หัวหน้าฝ่ายบริการศุลกากรที่ ๒ สำนักงานศุลกากรท่าอากาศยานดอนเมือง กรมศุลกากร - นักวิชาการศุลกากรชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการส่วนบริการ ด่านศุลกากรบึงกาฬ กรมศุลกากร - นักวิชาการศุลกากรชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการส่วนบริการ สำนักงานศุลกากรท่าอากาศยานดอนเมือง กรมศุลกากร - นักวิชาการศุลกากรชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการส่วนบริการศุลกากร บางเสาธง สำนักงานศุลกากรกรุงเทพ กรมศุลกากร
ผลงานทางวิชาการ	-

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	พ.ท.ภาคณ จันทพรโรจน์
ตำแหน่งปัจจุบัน	ชรก.สกส.กอรมน. (ฝ่ายกฎหมาย)
สถานที่ทำงาน	กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
โทรศัพท์	๐ ๒๒๔๑ ๒๐๕๑
โทรสาร	๐ ๒๒๔๑ ๒๗๑๑
E-mail	Pakkaponj@gmail.com
วุฒิการศึกษา	- นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ๒๕๔๙ - นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย เซาเทิน เมโทรดิส สาขากฎหมายภาษี รัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา - ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย มาราทวาดะ อินเดีย
ประสบการณ์การทำงาน	- นธน.หน.ตรวจร่างกฎหมาย สธน.ทหาร - นายทหารฝ่ายกฎหมาย สง.ปรมน.ทบ. ชรก.สกส.กอ.รมน. (ฝ่ายกฎหมาย)
ผลงานทางวิชาการ	- บทบาทหน้าที่สำนักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายคทาวุฒิ กวีวรรณ
ตำแหน่งปัจจุบัน	หัวหน้ากลุ่มงานกฎหมายและนิติกรรมสัญญา
สถานที่ทำงาน	สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.)
โทรศัพท์	๐๘ ๓๕๕๓ ๙๖๖๙
โทรสาร	-
E-mail	kathawoot12@gmail.com
วุฒิการศึกษา	- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม - รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประสบการณ์การทำงาน	- นิติกร สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี - หัวหน้ากลุ่มงานกฎหมายและนิติกรรมสัญญา สทบ. - อนุกรรมการใกล้เคียงเรื่องร้องทุกข์จากผู้บริโภคของกรุงเทพมหานคร ประจำสำนักงานเขตคลองเตย คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค - คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผล สำนักงานพัฒนาพิงคนคร - คณะอนุกรรมการ ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งสภาพนายความ ประจำปี 2568 - คณะกรรมการสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ สภาพนายความในพระบรมราชูปถัมภ์
ผลงานทางวิชาการ	- การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการจัดการงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Budgeting) สำนักงบประมาณ - บทความ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายสุรสีห์ ทักษิณาวินสุทธิ์
ตำแหน่งปัจจุบัน	กรรมการบริษัท เคส แอนด์คอนซัลท์ จำกัด
สถานที่ทำงาน	๔๓ อาคารไทยซีซีทาวเวอร์ ชั้น ๒๕ ห้อง A๒๕๓ ถนนสาทรใต้ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร
โทรศัพท์	๐๙ ๖๙๕๑ ๙๓๒๘
โทรสาร	-
E-mail	Surasi.t@caseandconsult.com
วุฒิการศึกษา	- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา - มัธยมศึกษา โรงเรียนเบญจมราชูทิศราชบุรี - ประถมศึกษา โรงเรียนตรุณา
ประสบการณ์การทำงาน	- หน่วยงานทำงานให้กับกลุ่มวังขนาย - หน่วยงานทำงานให้กับบริษัท เคส แอนด์ คอนซัลท์ จำกัด - กรรมการบริษัท เคส แอนด์ คอนซัลท์ จำกัด
ผลงานทางวิชาการ	-